

Ny kunnskap om arv ved psykiske lidelser

Norske forskere står sentralt i å utforske forholdet mellom arv og miljø ved psykiske lidelser.

I det psykiatriske diagnosesystemet DSM-IV har man innført en akseinnndeling, slik at for eksempel affektive lidelser og spiseforstyrrelser hører under akse 1, mens personlighetsforstyrrelser er under akse 2. Mange pasienter fyller kriteriene for flere diagnoser – også på tvers av aksene. Systemet er kontroversielt og nå under revisjon.

Tvillingstudier skiller seg fra tradisjonelle epidemiologiske metoder ved at man kan undersøke både miljømessige og genetiske risikofaktorer for sykdommer. Ved Nasjonalt folkehelseinstitutt har man samlet intervjubaserte data for lidelser i begge akser hos nesten 3 000 tvillinger. Et av formålene med undersøkelsen er å lete etter mulige felles årsaker til de to sykdomsgruppene. De første resultatene er nylig publisert i to artikler i *The American Journal of Psychiatry* (1, 2).

Den ene artikkelen dreier seg om forholdet mellom unnnvikende personlighetstrekk og sosial fobi (1). Analysene viste at de samme genene disponerer for begge lidelsene. Miljøfaktorene var i hovedsak forskjellige og vil dermed bestemme hvilken lidelse et genetisk disponert individ eventuelt får. I den andre studien har man sett på depressiv personlighetsforstyrrelse og periodevis forekommende alvorlig depresjon (2). Genene som disponerer for de to lidelsene, overlappet betydelig, men ikke helt. Miljøfaktorene var også til en viss grad de samme, slik at for disse lidelsene bidro de genetiske og miljømessige faktorene omtrent like mye til komorbiditeten.

– Vi leter i første omgang etter felles generelle risikofaktorer for ulike typer psykiske lidelser. Deretter kan vi gå videre og forhåpentligvis identifisere spesifikke gener og ikke minst spesifikke miljøfaktorer. Hvis vi for eksempel kan finne livshendelser som

Ragnhild Ørstavik og Ted Reichborn-Kjennerud er førsteforfattere på de to artiklene. Foto Espen Røysamb

gjør genetisk disponerte individer syke, kan vi ha mulighet for å sette inn forebyggende tiltak, sier forsker Ragnhild Ørstavik, som er førsteforfatter på den siste artikkelen.

– Resultatene kan også bidra til å gjøre det psykiatriske klassifikasjonssystemet mer empirisk forankret. Vi håper å kunne gjennomføre en ny datainnsamling for å se på lidelsene i en longitudinell design. Da skal vi blant annet samarbeide med forskergruppen som har ansvaret for personlighetsforstyrrelser i neste versjon av DSM-systemet, sier Ørstavik.

Erlend Hem
erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Reichborn-Kjennerud T, Czajkowski N, Torgersen S et al. The relationship between avoidant personality disorder and social phobia: a population-based twin study. *Am J Psychiatry* 2007; 164: 1722–8.
2. Ørstavik RE, Kendler KS, Czajkowski N et al. The relationship between depressive personality disorder and major depressive disorder: a population-based twin study. *Am J Psychiatry* 2007; 164: 1866–72.

Internasjonal tvillingforskning

Den norske infrastrukturen gjør det mulig å gjennomføre epidemiologiske studier av høy kvalitet.

Prosjektet «Akse 1- og akse 2-lidelser hos norske tvillinger» er et samarbeid mellom Divisjon for psykisk helse, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Psykiatrisk institutt og Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo, og Universitetet i Richmond, Virginia. Professor Ted Reichborn-Kjennerud leder arbeidet i Norge, mens professor Kenneth

S. Kendler er sjef for den amerikanske gruppen.

Resultatene så langt og muligheten for nye undersøkelser har vakt stor internasjonal interesse. Datasettet er det eneste i verden som inneholder populasjonsbaserte intervjudata av denne typen hos tvillinger.

Ordforklaringer

DSM: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders er en diagnoseliste utviklet av den amerikanske psykiaterforeningen. Systemet er basert på flere såkalte akser, der akse 1 er det spesifikke syndromet, akse 2 er spesifikke personlighetstrekk osv.

Er du i ferd med å publisere eller har du nylig publisert i et internasjonalt tidsskrift? Send tips til erlend.hem@medisin.uio.no

www.tidsskriftet.no/norskforskning